

ПОСЛЕ РЕФЕРЕНДУМА У ЦРНОЈ ГОРИ

МНОГО ВИШЕ ОД СУСЕДСТВА

За независност Црне Горе гласало 230.711 грађана или 55,5 одсто, чиме је испуњен услов који је за промену државног статуса поставила Европска унија

На референдум у Црној Гори, 21. маја, од 484.718 грађана са правом гласа изашло је 419.236 (86,49 одсто), а за независност је гласало 230.711 или 55,5 одсто, док се против независности изјаснило 44,5 одсто или 184.954 гласача. Неважећих листића било је 0,87 одсто, тако да је важећих било укупно 415.665. Граница коју је поставила Европска унија од 55 одсто износила је 228.616 гласова, а за независност се преко потребног броја изјаснило још 2.095 грађана.

Ове прелиминарне резултате саопштио је Франтишек Липка, председник Републичке референдумске комисије, којој је у међувремену блок партија за заједничку државу упутио близу 250 приговора на регуларност гласања. Комисија је све приговоре одбацила.

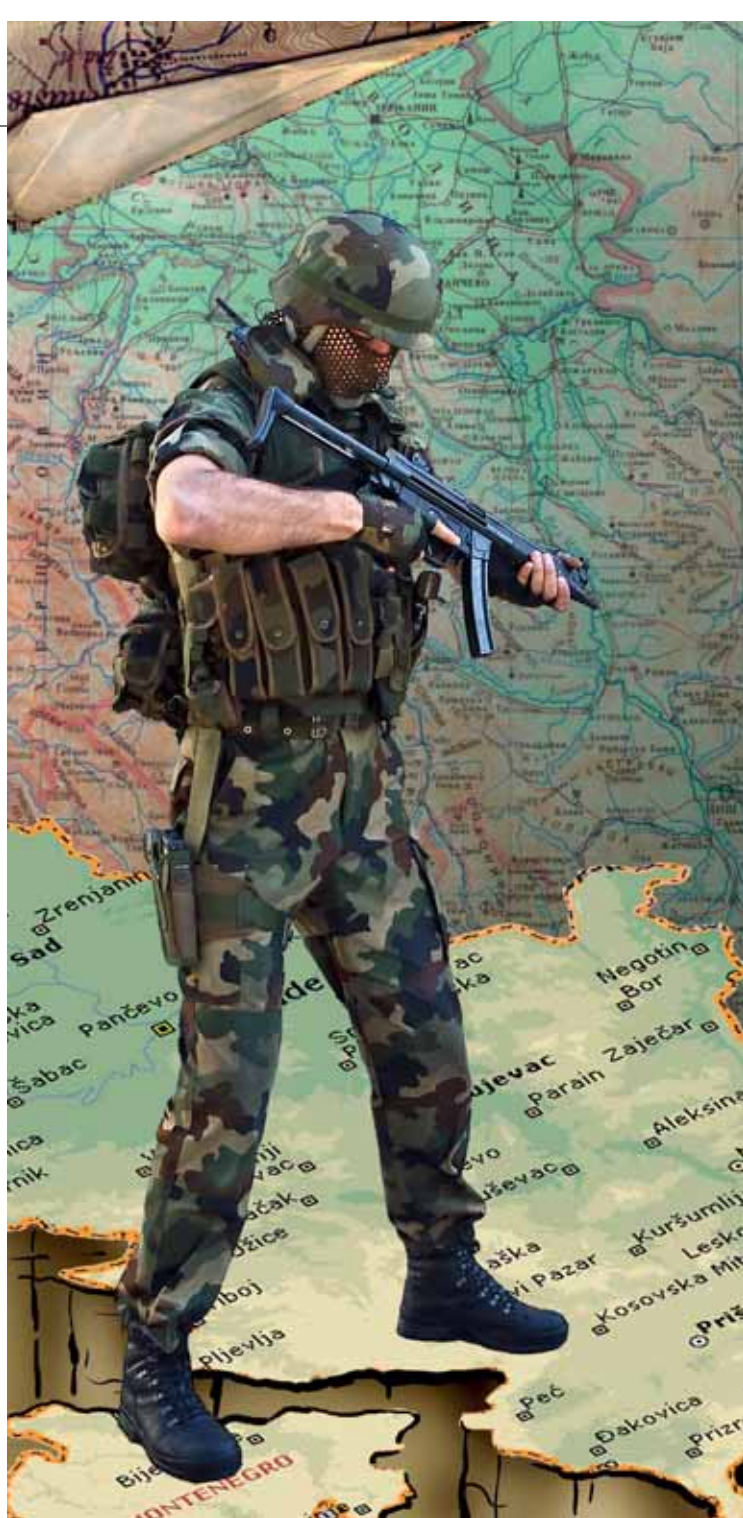
ДВЕ ДРЖАВЕ

Уколико ови резултати буду и званично потврђени, следи проглашење независности две државе, Србије и Црне Горе, а отпочеће и процес раздруживања. Београдски споразум и Уставна повеља, коју је 2003. године усвојио парламент СЦГ, предвиђа да у случају иступања Црне Горе из државне заједнице, Србија наслеђује право међународни субјективитет, место у Уједињеним нацијама и међународне обавезе. Сви међународни документи који су се односили на СРЈ, нарочито Резолуција 1244 Савета безбедности УН, односиће се само на Србију, а евентуално спорна питања биће решена између државе следбеника и осамостаљене државе.

У међувремену, Црна Гора је доста урадила на осамостаљивању, а по проглашењу независности уследиће неопходне радње као што су захтеви за признање, успостављање дипломатских односа, учлањење у међународне организације, али и нови пасоши, личне карте...

Србија, према Уставу из 1990. године, има све услове за независност. Изменом Закона о влади и усвајањем Декларације о проглашењу независности у Скупштини могла би да се конституише као самостална држава. Имаће два нова министарства, одбране и иностраних послова, а у њену надлежност прећи ће и више савезних институција, као што су заводи за заштиту интелектуалне својине, за драгоцене метале и мере...

Није јасно шта ће бити са садашњим Министарством за људска и мањинска прava и Националним саветом за сарадњу са Ха-

Илустровао Никола ОТАШ

шким трибуналом, али има назнака да би те надлежности могле прећи на постојећа српска министарства. Такође, неизвестан је и наставак преговора о приступању Европској унији, прекинутих због неиспуњења обавеза према Трибуналу у Хагу. У новој ситуацији Србија мора редефинисати свој мандат.

Не очекују се ни проблеми са поделом имовине. Црна Гора има право на 5,5 одсто имовине СЦГ у иностранству. Што се тиче дугова, они су већ раније подељени и свако плаћа своје обавезе.

Србија, дакле, вољом других, добија задатак да заокружи свој државни статус. Није јој сада то лако. Један проблем, са тог становишта гледано, нестао је одласком Црне Горе. Остају два крупна: будући статус Косова и сарадња са Хашким трибуналом. Ни за један нема одлагања. Зато, све снаге, а политичке су доста разједињене, треба усмерити на изградњу државе јаким демократских,

привредних и безбедносних капацитета. То је изазов за политичке елите и народ Србије, која сада сажима цео један век победа и порaza, са надом да ће прво надвлдати.

ОЧУВАТИ СТАБИЛНОСТ

Председник Србије Борис Тадић је у суботу, пре објављивања коначних резултата референдума, у Подгорици разговарао са властима Црне Горе о будућим односима две независне државе. Тадић је тиме испунио обећање да ће бити први политичар из Србије који ће отићи у Подгорицу да званичној Црној Гори честита на независности. "Моја жеља је да након референдума Црна Гора постигне што пре апсолутну стабилност. Држава Србија ће поштовати све што грађани Црне Горе одлуче и ја као председник Србије и онај који представља њене грађане то кажем са пуном одговорношћу."

Председник Владе Србије Војислав Коштуница изјавио је да ће Србија у потпуности поштовати коначан исход референдума у Црној Гори, али је упозорио да на то изјашњавање "не сме да падне ни најмања сумња".

Проглашавајући победу своје политике, премијер Црне Горе Мило Ђукановић истакао је да би волео "да Србија буде прва која ће признати независну Црну Гору, јер би то била потврда њених демократских капацитета, а наш стратешки циљ је наставак сарадње са Србијом и дефинисање односа на новим основама... Много више од суседства", додао је Ђукановић и као приоритете независне Црне Горе издвојио наставак преговора са ЕУ о стабилизацији и асоцијацији, интеграцију у Европску унију и НАТО и "зацељивање рана у Црној Гори због дубоких политичких подела чије исходште није само у државно-правном статусу".

У народу је, пак, много емоција. Очигледна је радост оних који су желели самосталну Црну Гору, треба разумети незадовољство многих који нису крили да су за опстанак заједничке државе. Колико год било уверавања да ће све бити исто, па још и боље, јер чињеница јесте да заједничка држава није добро функционисала, ипак се за обичне људе десила велика промена. Утешно је што, чини се, млади људи то доживљавају мање драматично. И заиста, последњих петнаестак година они су стасали у својој Србији, својој Црној Гори, они не памте велику Југославију, а она формирана 1992. године, треба и то признати, у овим мутним временима није ни могла оставити дубљег трага.

Треба бити рационалан, мада је то понекад најтеже, и сваку лошу емоцију из прошлости, па и последњих дана, полечити добром будућношћу. У њој би лична, културна и верска толеранција, уважавање политичких опција и постизање услова за бољи стандард, отворили нове могућности међусобних веза, међудржавних, привредних, до оних пријатељских.

БУДУЋНОСТ ВОЈСКЕ

Министарство одбране је пре референдумског изјашњавања недвосмислено заузело став да се припадници Министарства и Војске не укључују у било какве активности које могу да утичу на изражавање воље грађана Црне Горе. Тај став је у потпуности реализован. Министарство и Војска у потпуности ће поштовати званичне резултате референдума и све одлуке надлежних институција и органа који проистичу из резултата референдума.

До тих одлука функционисаће као и до сада, а после ће свака држава имати своју војску. У Црној Гори, према најавима, професионалну, док ће у Србији тај процес, према плану, бити окончан до 2010. године. Не очекују се ни проблеми приликом поделе војне имовине, територијални принцип организовања војске доста тога је већ разрешио, али неизвесно је какав ће став бити заузет у погледу припадника војске. Њихов статус је и до сада пун неизвесности, с обзиром на реформе и даља смањења!

Према садашњим уставним решењима у Србији, Војском ће командовати председник Републике. Председник Борис Тадић већ је одржао састанак са војним врхом на коме је безбедносна ситуација у Србији, после одржавања референдума у Црној Гори, оцењена као добра и да систем одбране несметано функционише. Састанку су присуствовали и министар одбране Зоран Станковић, начелник ГШ ВСЦГ генерал-потпуковник Љубиша Јокић, његов заменик генерал-мајор Здравко Понош и чланови Колегијума начелника Генералштаба ВСЦГ.

ПРОБЛЕМИ ГРАЂАНА

Промена државног статуса Црне Горе крупно је питање које већ више година изазива поделе и добро је што је референдум протекао у толерантној и демократској атмосфери. Нову стварност треба градити на бољој перспективи за све и то је порука која је упућена из државног врха и једне и друге државе.

Све могуће последице за грађане обе државе биће решаване међудржавним уговором, тако да се изражава уверење да нико неће бити ускраћен у стеченим правима или ће нова решења регулисати оно што сада делује спорно. То се односи на питања држављанства, радног односа, имовине, путовања...

Нека питања тренутно немају одговор, као што је судбина 2.795 запослених у заједничким институцијама, без оних у Министарству одбране. Око 3.000 српских пензионера који живе у Црној Гори примило је априлски чек. Уз одговарајуће законске измене, као у случају ранијих одвајања југословенских република, регулисаће се и будуће исплате.

У Србији су, међутим, забринути власници аутомобила са црногорским таблицама и то из два разлога. Први је што ће, према најави из Министарства финансија, морати да плате немале царинске дажбине и порез, а они очекују јефтину пререгистрацију. Држава би се у том случају одрекла прихода од више десетина милиона евра. Прави проблем имаће они који неће моћи ни тако да пререгиструју своја возила, јер не испуњавају еколошке стандарде. Предуслов за увоз моторних возила у нашу земљу јесте еколошки стандард *евро 3*. Према процени, најмање трећина од 50.000 до 75.000 аутомобила купљених преко Црне Горе, неће моћи да буде регистрована у Србији.

Нова решења очекују и студенти. За оне из Србије који студирају у Црној Гори не би требало ништа да се промени. Да ли ће тако остати и за младе из Црне Горе који сада студирају у Србији?

СПОРТ

Већ се зна да ће репрезентације које су за наредна такмичења пријављене под именом Србија и Црна Гора тако и наступати. Фудбалска репрезентација Србије и Црне Горе наступиће под тим именом, као и са истом химном и заставом, на предстојећем Светском првенству, које 9. јуна почиње у Немачкој.

Србија је формални наследник Фудбалског савеза СЦГ, а репрезентација ће под новим именом први пут играти у септембру у квалификацијама за Европско првенство.

За међународна такмичења током јесени, као што је Светско првенство у одбојци у Јапану, могло би се нешто и променити јер су у питању даљи рокови.

Извесно је, међутим, да ће на Евровизији следеће године обе државе имати своје песме!

А вероватно и два празника војске? Садашњи, 16. јун, установљен је формирањем СРЈ, као сећање на дан када је 1876. године у Венецији склопљен уговор о савезу Србије и Црне Горе у борби против турске империје. ■

Роденко МУТАВЦИЋ